

บทที่ 1

บทนำ

ป่าเสม็ดขาวบริเวณสถาบันราชภัฏสงขลา เป็นป่าขนาดเล็กที่มีพรรณพืชหลายชนิด ซึ่งบริเวณนี้เคยเป็นพื้นที่ ๆ มีน้ำท่วมขังกลายเป็นป่าพรุ สภาพป่าดั้งเดิมถูกทำลายลง สังคมพืชป่าเสม็ดขาวเจริญเข้ามาทดแทนที่ โดยมีต้นเสม็ดขาวเป็นพืชเด่น (dominant species) นอกจากต้นเสม็ดขาวแล้วยังมีพรรณพืชชนิดอื่น ๆ อีกหลายชนิด ป่าเสม็ดขาวผืนนี้เป็นป่าที่ตั้งอยู่ในเมือง เหมาะที่จะใช้เป็นแหล่งศึกษาเกี่ยวกับพืช จัดเป็นห้องปฏิบัติการตามธรรมชาติสำหรับการเรียนการสอนนิเวศวิทยาและพฤกษศาสตร์เป็นอย่างดี ในปัจจุบันนี้พื้นที่ป่าเสม็ดขาวได้ถูกนำไปใช้ในการก่อสร้างอาคารเรียน ทำให้สภาพเดิมเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก มีการขุดคูทำคันดินทำให้พื้นที่ป่ามีน้ำท่วมขังเฉพาะช่วงฤดูฝนที่มีน้ำมาก เมื่อน้ำลดน้ำที่เคยท่วมขังในป่าเสม็ดขาวได้ลดระดับลง น้ำมาขังอยู่ตามท้องร่องแทนที่จะขังอยู่ตามพื้นป่าเหมือนสภาพที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ การเปลี่ยนแปลงของการพัฒนาในครั้งนี้มีผลกระทบต่อป่าเสม็ดขาวขนาดเล็กนี้เป็นอย่างมาก ซึ่งแต่เดิมนั้นระดับน้ำที่ท่วมขังช่วงในหน้าแล้งจะช่วยควบคุมการงอกของเมล็ดพืชชนิดอื่นที่ลุ่มพืด ลอยตามน้ำหรือจากสัตว์นำเข้ามาเช่นค้างคาวกินผลพืชแล้วทิ้งเมล็ดไว้ พืชเหล่านั้นจึงไม่เหมาะสมที่จะงอกและเจริญได้ แต่เมื่อเราไปเปลี่ยนสภาพทำให้ไม่มีน้ำท่วมขังจึงเป็นผลให้พรรณพืชชนิดอื่น ๆ เจริญเติบโตได้ เราจึงพบพืชหลายชนิดที่เข้ามาใหม่

ป่าเสม็ดขาวบริเวณนี้ในช่วงปี พ.ศ.2537 มีเนื้อที่ประมาณ 30 ไร่ ต่อมาได้มีการสร้างอาคารทั้งด้านทิศเหนือและทิศใต้ ทำให้พื้นที่เป็นป่าเสม็ดขาวประมาณ 25 ไร่ ป่าเสม็ดขาวผืนนี้แม้มีพื้นที่จำนวนไม่มาก แต่มีความหลากหลายของพรรณพืชเป็นจำนวนมาก พืชชนิดเด่นได้แก่ ต้นเสม็ดขาว นอกจากนี้ยังมีพืชชนิดรองลงไปซึ่งเป็นไม้เถา ซึ่งได้แก่ เถาคันและพวกหวายลิง โดยพืชพวกนี้จะขึ้นเกาะพันต้นเสม็ดขาวจนปกคลุมเรือนยอด ส่วนพรรณพืชพื้นล่างของป่าได้แก่พวกเฟิร์น เช่น ประทะเล บริเวณที่โล่งแจ้งมีต้นรูปถ่าย

ความสำคัญของการวิจัย

ป่าเสม็ดขาวบริเวณสถาบันราชภัฏสงขลา จัดเป็นป่าที่มีเอกลักษณ์เฉพาะคล้ายกับป่าพรุ ในปัจจุบันพื้นที่พรุได้ถูกทำลาย ทำให้พรรณพืชและสัตว์บางชนิดสูญพันธุ์ และป่าพรุก็มีเหลืออยู่น้อย การสำรวจศึกษาครั้งนี้จึงมีความสำคัญหลายประการ

1. ป่าเสม็ดขาวเป็นแหล่งรวมความหลากหลายของพรรณพืชซึ่งมีความแตกต่างไปจากป่าไม้ชนิดที่ขึ้นตามพื้นดินทั่วไป การสำรวจวิจัยจะทำให้ทราบชนิด ลักษณะทางสัณฐานของพืชที่เหมาะสมเจริญเติบโตได้ดีในพื้นที่เช่นนี้
2. ป่าเสม็ดขาวเป็นแหล่งรวมของความหลากหลายทางพันธุศาสตร์ หากนำไปศึกษาวิจัยต่อ อาจจะได้สายพันธุ์ที่นำไปใช้ในเชิงพาณิชย์ หรือประโยชน์ด้านอื่น ๆ มากยิ่งขึ้น
3. มีความสำคัญสำหรับการศึกษาวิจัยทางธรรมชาติ เป็นห้องปฏิบัติการในการศึกษาพืช ติดตามการเปลี่ยนแปลงของสังคมพืช

จุดมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อสำรวจชนิดพืชในป่าเสม็ดขาว ทั้งที่เป็นไม้ยืนต้น ไม้พุ่ม ไม้เถาเลื้อย หญ้า และพืชที่ขึ้นในน้ำ ทำให้ทราบชื่อถิ่น และชื่อวิทยาศาสตร์
2. เพื่อให้ทราบถึงลักษณะทางพฤกษศาสตร์ของพืชในป่าเสม็ดขาว
3. เพื่อนำผลที่ได้จากการวิจัยไปใช้ในกระบวนการเรียนการสอน

ขอบเขตของการวิจัย

1. สำรวจพืชที่ขึ้นในป่าเสม็ดขาวบริเวณสถาบันราชภัฏสงขลาโดยเดินสำรวจทุกพื้นที่
2. นำตัวอย่างพืชมาจำแนกชนิดโดยใช้เอกสารที่เกี่ยวข้องกับอนุกรมวิธานของพืช

ระยะเวลาที่ทำการวิจัย

มิถุนายน พ.ศ.2537 – พฤษภาคม พ.ศ.2538

และ มกราคม – พฤษภาคม พ.ศ.2544

สถานที่ทำการวิจัย

พื้นที่ป่าเสม็ดขาวบริเวณสถาบันราชภัฏสงขลา หมู่ที่ 1 ตำบลเขารูปช้าง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา และห้องปฏิบัติการโปรแกรมชีววิทยา คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สถาบันราชภัฏสงขลา

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ทราบชนิดของพรรณพืชในป่าเสม็ดขาวไม่น้อยกว่า 15 ชนิด
2. ได้ทราบลักษณะทั่วไปของป่าเสม็ดขาว
3. ผลจากการวิจัยจะได้พัฒนาบริเวณป่าเสม็ดขาวเป็นห้องปฏิบัติการในการเรียนการสอนวิชาพฤกษศาสตร์ และวิชาที่เกี่ยวกับพืช